

Előfizetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalvánnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.

SZERKESZTŐSÉG:

Budapest,

VI., Podmaniczky-utca 1. sz.

MAGYAR

DOHÁNYUJSÁG.

Előfizetési ár

„MAGYAR DOHÁNYUJSÁG”-ra

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 frt.
Negyed évre . . . 1 frt.

Megrendelés a kiadóhivatalban
vagy utalvánnyal minden
postahivatalnál eszközölhető.

KIADÓHIVATAL:

Budapest, VI. Podmaniczky-utca 1. sz.

A dohánytermelést és dohánykereskedést felkaroló gazdasági szaklap.

Hirdetéseket felvessz a kiadóhivatal és az ország
minden hirdetés-gyűjtő ügynöksége.

Felelés szerkesztő és lapfajdos: **Daróczy Vilmos.**
Társzerkesztő: **Iovag Kleberg Oswald.**

Hirdetések: Negyed oldal 10 frt.; kisebb hirdetések
minden petit sor 4 kr.

TARTALOM: Dohány szárítás. Irta: **Daróczy Vilmos.** — Állásos tudnivalók. Irta: **L. K. O.** — A dohány folyó munkálatairól. — Irta: **Mesko Pál.** — Dohánytermelési tapasztalatok. Irta: **Cserháti Sándor és Szilassy Zoltán.** — A szuloki m. kir. dohánybélváltó hivatal mintautlétvényéről. Irta: **Reim Kálmán,** m. kir. doh. bev. tiszt Szulokon. — Néhány dohánytövel tett kísérleteim a zugligeti Fácán helyiségnél. 1890. Irta: **Daróczy Vilmos.** — A hulladéktrágya értékesítése. Irta: **Scheffer Rezső.** — Mikor és mily mértékben kell a műtrágyákat használni? — Vegyések. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

TARTALOM: Kéziratok a dohányról. [R]

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS.

Tisztelettel kérjük azon t. előfizetőinket, a kiknek előfizetésük július hó 1-én vagy már előbb lejárt, s az előfizetéssel még hátralékban vannak, szíveskedjenek előfizetéseiket mielőbb megújítani.

Lapunk előfizetési ára:

Egész évre . . . 4 frt.
Fél évre . . . 2 „
Negyed évre . . . 1 „

Az előfizetések lapunk kiadóhivatalához, Budapest. VI. Podmaniczky-utca 1. sz. intézendők.

A „Magyar Dohányujság”
kiadóhivatala.

Dohány szárítás.

Miután már mult számunkban a törés és füllesztésről beszéltünk, ezuttal: a szárítás módjával akarok foglalkozni — kezdjük meg még egyszer a fűzési módokat szelöztetni.

Azt hiszem, hogy velem egyetért már sok dohánytermelő abban, hogy az Exsiccátoron való szárítás egyike a leghelyesebb szárítási módoknak mindazok között, melyekkel még ez ideig birunk, csak hogy annak beszerzése a termelőre nézve igen nehéz feladat, a mennyiben még igen sokba kerül; de tekintetbe veendő, hogy az Exsiccátor igen tartós tárgy, és hogy a mennyiség és minőségbeni nyert eredmény azt egy pár év alatt igen dusan fedezi.

Becsés figyelmébe ajánlom szives olvasóinknak, az e számban levő leírását a magyar-óvári gazdasági tanintézet kísérleti telepén az Exsiccátoron való szárítással tett kísérleteknek.

A fűzések közt a leggyakorlatibb a fonák fűzés, ez sem nehézséget, sem költséget nem idéz elő és a zsinegen való száradások közt a legjobbban bizonyult.

A fonák, illetve forgatva fűzés igen egyszerűen és könnyen eszközölhető u. m. egyik csomag egyenlő nagyságu és osztályu dohány leveleket fonokjára, a másik ugyan illyent zsinére fektetjük és a felfűző

egy levelet ebből, másik levelet a másik csomagból szedi, és így folytatja a fűzést.

Roppant fontos körülmény a fűzés előtt, már illetve a szedésnél a dohányokat megválogatni — hogy osztályonként legyenek már a zsinegen.

Az egyenlő dohányok a zsinegen egyenlően száradnak és egyforma szint kapnak, míg ellenben ha a kisebb, vagy a sértett (mely sérelme folytán nyálkás és nedves is szokott lenni) az ép és nagyobb anyalevelek közé fűzetik, azokat a nagy levelek befödik, a levegő tőlük teljesen el van vonva, és így viztartalmaik sérüléseik folytán rohamosabban felszínre kerül, minek az a következése, hogy nemcsak ezek rothadnak el, de még a közelében lévő ép és egészséges anya levelek is tönkre mennek tőle.

Az oldal fűzés is egyike a jobb rendszereknek, de teljesen elítélendő a lapjára való fűzés, mert ezen fűzés mód idézi elő a dohányban a rothadást, penészt és szivégést.

A felfűzőt dohányok, ha azok meg vannak választva, nemcsak hogy egyenlően szépen száradnak; de hamarabban száradnak és a midőn simításra kerül a sor, mily kényelmes dolog az a kertésznek, hogy minden válogatás nélkül a simítást folytathatja.

A dohányok fűzés előtt úgy lesznek füllesztve, a mint én e lap mult számában jeleztem; a kinek csak módjában van és a helyiség bővében van, tegye azt azonnal a pajtába fedél alá, és én biztosítom róla, hogy — föltéve, ha dohányja törés előtt érett is volt, az a dohány minden legkisebb sérülés nélkül egészségesen be fog száradni, minőség és mennyiség tekintetében kitünő eredményt fog szolgáltatni.

Azok a dohányok, melyek lapjára vannak fűzve, kívánják és megtűrik a napon való szárítást, mert ezeknek, minthogy egyik levél a másik levélbe belé kuszott, levegője nincs, csak nagy hőség és szárazság mellett lesznek megvívhatók a nagy megkárosodástól.

En a magam részéről csak azon dohányokat találok szükségesnek a szabadban szárítani, vagy legalább is felszárításban részesíteni, amelyek a késői szeptember vagy pláne október havában kerülnek a szárításra; ezek a dohányok, a melyekben nagy részben úgy se lehet már nagy veszteség, mert éretlenek, az ilyen dohányok a pajtában már nem birnak megszáradni és így a szabad levegőn inkább kiszikkadnak. Ezek ugyan már úgy vannak, mint azaz ember, aki nagy hideg idején a szabadba szorul, és egy nagy tűz közelébe jut, ahol egyik oldala sül, a másik meg fagy. — Az ilyen dohányok is részben kiprészelték a naptól, nagy része pedig kilugozva lesz az esőtől, miután már ilyenkor az esők igen gyakoriak.

Ha már a szabadba vagyunk kénytelenítve dohányunkat szárítani, arra for-

ditunk súlyt, hogy a szárító helyiség legalább védett helyen legyen.

Legjobb azt ott, a hol ilyen van, nádkerítéssel körül szegni és úgy irányozni, hogy az a pajták közelébe esgy.

Nem kell a nagyon ócska zsinegre dohányt fűzni, mert ezek szakadoznak már, miáltal sok kárt okoznak, a dohány rongálás által.

Ha új zsinégeket használunk, miután el lesznek a kellő mértékben megvalva a felfűzés előtt, ki kell ezeket huzgálni, még pedig úgy, hogy vagy 10 ilyen kötélnék két végét egyszerre két ember huzgálja meg nehányszor erősen, hogy az annyira nyuljon, a mennyire csak lehet és találni fogjuk, hogy egy 5—6 méteres zsineg 15—20 szantiméterrel hosszabb lesz mint volt, miáltal azt nyerjük, hogy kisebb ivet fog képezni az állványon, mely iv képezés nagy kárt szokott tenni a dohányban, a mennyiben a levelek hegyei a földet érik és a föld nedvességétől elrothadnak és a többi leveleket is megmételtyezik; azért kell, hogy az ágasok egyenlő távolságban, és igen szilárdan legyenek elásva a földbe, hogy meg ne hajolhassanak akkor, a midőn dohánynyal meg vannak terhelve.

A zsinégek egyenlő hosszúságúak, és erősen kifeszítve legyenek az állón, úgy, hogy azok ivet ne képezzenek.

Minden harmadnap meg kell a felfűzőt zsinégeket fordítani, illetve leoldani vagyis a kukát leakasztani a szerdiáról, és a másik szerdiára alkalmazni. Ezen miveletet rendszeren két embernek vagy asszonynak kell tenni, úgy, hogy azon része a zsineknek mely belől volt, kívül essék, és a mely kívül volt, belől essék; ezt csak reggelenként kell tenni, a midőn még a dohány az éjjeli harmattól kissé puha és nem annyira törékeny. Ezen műveletnél nagyon kell vigyázni, hogy a dohány száraz részei semmivel érintkezésbe ne jöjjenek, mert ilyenkor könnyen szakad és a dohányban nagy kárt okoznánk.

A szabadban való szárításnál el kell látni magunkat gyékényvel, melyek arra valók, ha hirtelen eső jön, hogy azokkal zsinégeket letakarhassuk.

Ezek a gyékények legjobbak, ha három méter hosszúak és egy méternyi szélesek. Az ilyen gyékényeket igen jutányos ár mellett meg lehet szerezni, és rendszeres kezeléssel több évekre használható.

De még a szabadban szárított dohánynak is nagy hasznára van, különösen, ha az úgy nem lett megfűlesztve, a mint azt már több ízben jeleztük, hogy a felfűzés után a zsinégek mindaddig maradjanak a pajtában, míg jól megfonyadnak, megsárgulnak és csak ennek beállítását vitessenek a szabad szárítóra; ilyen állapotban a dohány nem jut abba a helyzetbe, hogy a nap hősege megperzselje, nem fog oly hirtelen száradni és nem fog zöld színű sem maradni és bár

milyen nagy hőség alatt sem fog a dohány oly hirtelen megszaladni, a szél sem szakítja annyira meg ama dohányt, mely előbb fehérelt tartatott néhány napig.

Mert olyan harmatgyenge féle merev dohányok igen sokat szenvednek a hőségtől és szelektől.

A fűzés előtt jól megfonyasztott dohányok minden körülmények közt szép színt fognak nyerni; mindig helyesebb a dohányokat a késő delutáni időkben kikapasztani, hogy a déli nap erős heve frisében ott ne kapja.

A szivére kell kötni a kertésznek és a dohánynyal foglalkozóknak, hogy a szabadban való szarításnál éber figyelemmel legyenek arra, hogy mihelyest vihar vagy eső mutatkozik, akár éjjel, akár nappal, a a dohányok a nagy rongálástól és megázástól mentessenek meg.

Csendes esős időben a legjobb védelmet képezik az általam jelzett gyékény „hasurá“-k, melyekkel a dohányt a szabad szarítás alatt betakarni lehet; mihelyest a kertész a fenyegető időt észreveszi, szorista közelebb egymáshoz a zsinegeket és így azután takarja le a gyékényekkel, melyek sok helyen olyanformán is cselekszenek, hogy a gyékény szélébe belefűzőt kis darab spárgával le is kötik és ez igen helyes és hasznos cselekmény.

Daróczy Vilmos.

Általános tudnivalók.

A várható dohánytermés, az 1887. évi XLIV. t. cz. 11. § a értelmében, a községi előljáróság, illetve a polgármester egy kiemeltjének közreműködésével a termelő vagy megbízottjának jelenlétében, a pénzügyi közegek által felvétel után állapotik meg.

A pénzügyi hatóság fel van jogosítva a termést zöld állapotban is felbecsülni, hogy abból a termés mennyiségére előlegesen is következtetés legyen vonható. köteles azonban a már felfűzött dohányt lehetőleg többször, mindenesetre azonban egyszer és pedig a törés befejezése és a zsinórokon úgy pálczákon levő levelek beszarítása után az egész termést száraz állapotban felvételni.

TÁRCZA.

Karcolatok a dohányról.

(R.) Nehéz dolog volna azt bizonyítani, hogy a burnót élvezete nem olyan élvezetes dolog, mint például a „Fischerin du Kleine...“ nótát egy jól nevelőnek verkin végighallgatni; a burnótozót ma már kinevetik s a ki a szegény tubáknak manapság még hódol, az azt titokban cselekszi; hanem azért e nagy titokban mégis úgy 110.000 kilogrammnyi mennyiséget árult el a kincstár évenként.

A burnótozás a prüsszentés nemes élvezetét vonja maga után s tagadhatatlan, hogy egy jó nagyot prüsszenteni nem kis passzió! Egy alapos prüsszentés megremegteti az ember egész szervezetét az agytól kezdve a lábujjhegyig; olyan jól érzi magát az ember utána, mint a természet, mikor hosszú, csendes és tikkasztó hő után zivatar támad menydörgéssel. Hogy a természet a menydörgés után hogyan érzi magát, azt nem tudom; de gondolom, hogy jól; mert ha kitombolta magát, hát békés.

A történetírók a tubakolás kezdetét az 1560-dik esztendőre teszik; biztos kútfőink vannak arra nézve, hogy valóban ezen időben kezdtek Spanyolországban, később Franciaországban, Olaszországban, Németországban, Magyarországon stb. tubákloni. Hanem azért biztos kútfőink vannak arra nézve is, hogy az

Minden termelő köteles maga vagy megbízottja által a zsinórok, esetleg pálcák hosszát és számát, valamint a lehult, esetleg ponyván szarított dohányt is a felvétel eszközésére megjelenő pénzügyi közegeknek szóval vagy írásban bevallani.

A pénzügyi közeg a termelő összes dohánykészletét megvizsgálja és megállapítja a zsinórok esetleg pálcák számát, valamint próbamérlegelések alapján, a termeszett dohánynak súlyát fajtánként, levélműndőségeket szerint egészben s ott, a hol a termelés részes kertészek által történik, kertészek szerint is elkülönítve.

A dohánytermelésnek ez uton végleg megállapított mennyisége képezi a termelő által a kincstári raktárba beszállítandó mennyiséget és ez ugy a dohánytermelési kataszterbe mint az engedélyívbe bejegyeztetik és a pénzügyi közeg, a községi kirendelt s a termelő vagy megbízottja által aláíratik.

Azon termelő, ki a zsinórok felvételét helytelennek tartja, a felvétel ellen 8 nap alatt a dohánybevéltől felügyelőségnek panaszt emelhet.

Ugyancsak azon esetre, ha a pénzügyi közegek által eszközölt zöld felvételnél kipuhatott termés mennyiség, és a törés befejezése után száraz állapotban elrendelt felvételnél talált termésmennyiség közt feltűnő keveslet mutatkozik, jogában áll a pénzügyi közegeknek a termelőt igazolásra felhívni, s a mennyiben az igazolást alaposnak nem találják, ha megfelelő támpontok forognak fenn, jogában áll a dohánybevéltől felügyelőségnek a tényleírás felvétele s a jövedéki büntető eljárás megindítása iránt intézkedni.

Hánszóli eljárás követendő, ha a törés utáni száraz felvétel és a beszállított, illetőleg külföldre kivitt dohánymennyiség közt feltűnő keveslet mutatkozik.

A hatóság elleni erőszak büntetést követi el, és a mennyiben súlyosabb beszámítás alá tartozó eset nem forog fenn, az 1878. V. törvényczikk 145. §-a értelmében három évig terjedhető börtönnel büntetendő: a ki a dohánytermelés, kezelés vagy elárúsítás ellenőrzésével megbízott

emberek már az 1560-ik év előtt is prüsszentettek. Az ókori történet följegyezte, hogy mikor Parthenis Sarpedonhoz levelet írt, prüsszentett rája; mikor Telemach megjövődölte mamájának, Penelope asszonyságnak, hogy Ulysses ur még visszatér, anyja elprüsszentette magát s mert visszatért, a prüsszentésnek olyan tulajdonságot imputált az említett család, mely a jóslás biztos beteljesedését megpecsételheti. Így írja ezt Homér s nekem semmi okom sincs ebben kételkedni; kérem tehát olvasóimat, ne kételkedjenek szintén a dologban. De, hogy egy kicsit az ókorban időzünk nég, föllemlitem Xenophont, ki határozottan állítja, hogy Xerxes — ki különben elég kurázsiz ember volt — egyik főtisztjének prüsszentéséből merített bátorságot egy nagy csata megkezdésére.

Világra szóló és hatalmas prüsszentés lehetett a Guachioa tüszentése; mikor a spanyolok Perut meghódították, az indiánusok Guachioa királyuk prüsszentésére a földre borultak, meghódították s az iddigeneknek a bevonulást megengedték.

A törökök azt állítják, hogy minden prüsszentés egyttal figyelmeztetés a halálra; a görögök ezt összehozták a prometheusi szikrával, továbbá az ember lelkével, melyet az Isten Ádámnak az orrán belehelt. Rossz jellek tartották az athenek a prüsszentést s a görögök történetében meg is találhatjuk, hogy Timotheusnak egész serege már harcra készen a kikötőbe szállt, de miután vezérük

pénzügyi vagy más hatósági közeget vagy kirendeltet a törvény vagy a hatóság meghagyásának végrehajtásában erőszak vagy vesélyes fenyegetés által akadályozza, vagy valamely intézkedésre kényszeríti vagy pedig hivatalos eljárása alatt tetteleg bántalmazza.

Ugyanezen büntetés alkalmazandó, ha a cselekmény a fentebbi közegek védelmére rendelt vagy megjelent személyek ellen követik el.

Horvát-Szlavonországban ezen büntetkek (kihágások, vétségek) az ott érvényben levő büntető törvények értelmében büntetendők.

Az anya és csucslevelek leszedése után a dohánytörök azonnal és legkésőbb október hó 15-ig napjág kiszántandók, vagy más uton eltávolítandók.

A gazdasági viszonyok által indokolt folyamodványra olyan termelőknak, kiknél csempészet vagy helytelen kezelés soha nem tapasztaltott, a pénzügyminiszter a téli legeltetésre külön engedélyt adhat.

Sarju levelekészése olyan esetekben, midőn az anyalevelek nem fejlődtek (s az időjárás a sarjulevelek fejlődésére kedvező), oly termelőknak, kiknél csempészet vagy rossz kezelés soha sem tapasztaltott, a pénzügyminiszter által szabályrendelileg megállapítandó eljárás módozat mellett megengedhető.

A ki az ezen §-ban foglalt rendelkezéseknek meg nem felel s anélkül, hogy külön engedélyt kapott volna, a dohánytörök eltávolítását elmulasztja vagy sarju leveleket szed le, vagy végre a feltételeket, melyek mellett az engedély adatott, meg nem tartja, a dohánytermelésből kizárandó.

L. K. O.

A dohány folyó munkálatairól.*)

Sűrűn hangoztatja ilyenkor munkáisi előtt a dohánytermelő: a dohányleveleket kíméletesen tördeljék s nagyon vigyázzatok, hogy azok meg ne sérüljenek s mindamellert nagy mennyiségű olyan dohány adatik át évenként a kincstárnak, mely kellő vigyázat s ókszerű

*) A „Gyakorlati Mezőgazda“ után.

elprüsszentette magát, a sereg erőnek erejével vissza akart térni. — Ha valamelyikünk prüsszent, a jelenlevő siet rámondani: „Adj! Isten egészségére!“ vagy „kedves egészségére“, „Prosit“, „Servet te deus“ stb. stb. Ennek is meg van a maga oka. Virgilius Polydor azt írja, hogy Nagy Gergely idejében a prüsszkölési betegség ütött ki oly mértékben, hogy sokan bele is haltak; a pápa tehát meghagyta, hogy minden prüsszentő előtt Isten neve említették s jó kívántassék.

Nem akarom én ezzel azt bizonyítgatni, hogy a tubakolás olyan régi; dehogyan! Sőt inkább hajlandó vagyok elhinni, miszerint Parthenis, Penelope, Guachios stb. mind náthás volt, habár sem az ókori történelem, sem a mithologia nem beszél arról, hogy valaki már akkor is náthás tudott volna lenni; pláne, hogy valaki már akkor tubakolt volna, azt meg ugy elhallgatja, hogy csak gyanítani lehet; de én a mithologia alakjait, az ókor hőseit ilyesmivel gyanúsítani sem akarom.

A tubakoló emberek a tubakolást azon kívül, hogy prüsszentenek, másképp is fel tudják használni. Az uszorás — az mindig sóvány, öreg, kopasz, éhes, alacsony ember — ha hozzá megy pénzkölcsönért a megszorult halandó, akkor kivessi burnótiszelenjét, ráüt harmat a szelenczefődlére, felnyitja a szelenczét, bemártja hüvelyk- és mutatóujját e porba, lassan az orrához emeli s miközben sziszeg, a cliens arczónásáiból liqveszik leolvadni, vajjon

kezelés mellett jóval magasabban lett volna osztályozható. De hát dohányosaink, midőn már egy csomó termelési hibát elkövettek, megkezdik a betakarításnál elkövetni szokott hibák sorozatát.

Tapasztalásból tudom, hogy a magára hagyott dohányos — dacára annak, hogy e miatt ő is károsodik — a könnyen repedő dohányt a törésnél különösen, de azután is, Csáky szalmájaként kezeli és semmi figyelemmel sincs arra, hogy a dohány a legkisebb sérülés nélkül kerüljön zsinórra. A dohánytábla szélén lerakott dohánylevelek, a dohányos gyerekek kanapéjukra szolgálnak, hol nekik minden meg van engedve s rongálják is a füllesztés végett összerakott dohányt isten igazában.

Dohányosaink megbízhatósága iránt a gazda igen bizalmatlan legyen, így nem fog csalódni, de ha őt a dohánymunkálatok lelkiismeretes kivételével illetőleg bizalmával ajándékozta meg, csakhamar ki fog ábrándulni. Még igen sok gazdánk és gazdatisztunk van, ki azon elvből kiindulva — hogy a dohányos saját érdekében is mindent elkövet a dohány tökéletessége szempontjából — nem igen ellenőri őt munkánál s foglalkozási körében, pedig hát a ki dohányosainkat ősméri, igen jól tudhatja, hogy azok nagyrésznél éppen olyan elmaradhatlan az ellenőrzés, mint egyéb gazdasági munkálatainknál, sőt ha tekintetbe vesszük, hogy a dohányosság sok szakértelmet igényel, a szigorú control még szükségesebbé válik.

Ezért a mennyire csak lehetséges, háta mögött legyen a gazda dohányosának, mert csak így fog előszörűn árut termelhetni. Most p. o. ha a törésre nem ügyel, az érett s éretlen levelek együtt minden válogatás s kimélet nélkül fognak törötni, minek tolytán természetesen egy olyan dohány tömeg nyeretik, melynek szétválogatása s rendezése — a törésnél elkövetett mulasztás miatt — kétszeres áradástogot veend igénybe.

Hogy mily fontos a dohánylevelek szortírozása, azt mindenki tudja, ki csak egyszer látta is a dohány bevéltáznál uralkodó eljárást és tudvalevőleg egy oda tévedt rosszabb minőségű levél, nagyobb mennyiségű jobb dohányt képes alább rendűvé degradálni, mert a beváltót tiszt föltelezi, hogy ott, hol ezen egy gyöngébb minőségű levél vagy csomó találtatott, kereséssel még igen sok fölfedezhető volna.

ad-e ez nyolczvan perczentet, vagy egyáltalában fizetésképes-e?

A fiatal ember megpumpolná a nagybácsit egy pár forint erejéig; a nagybácsi a tubákszelenczéhez fordul s míg nagy ceremóniával megabakolatja orlyikait, szépen kiczirkalmazza agyvelejében a mondkát: „Öcsém, én nem tudom . . . a pénz . . . fogy . . . nálad . . . nekem . . . haaapczih . . . , nincs!

A szónok beszél hallgatóinak s egyszerre kifogy belőle a szusz, fejből a gondolat. Nosza, elő a burnószelenczével. Nagy teketóriával szippant, előkeresi a szebkendőjét, helyreigazítja orrát, megköszöri a torkát, miközben az így megtrágyázott agyvelelben a gondolat-palánták egész erdővé nővik ki magukat s a szónok reputációja meg van mentve, a nélkül, hogy a publikum tudta volna, hogy a szegény szónoklat végelsorvadásban szenvedett már.

Talleyrand, a diplomaták atyamestere, azt mondta, hogy ha valamely diplomata kényes kérdést kap, akkor előbb tubákoljon, hogy ne kelljen a kérdésre azonnal felelni, de meg azért is, hogy a kérdező ne vegye észre, vajjon a kérdezőt most meg van-e lepetve, ijedve vagy útközbe?

Azt mondják, hogy a tubákolás már megszűnik; már igen kevesen tutákolnak. Nem igaz. Ha ezen lapnak annyi előfizetője volna, a hap tubákoló egyén van az országban: e lap volna a világ legnagyobb lapja.

Úgy intézkedünk tehát, hogy dohányosaink a szortírozást már a törésnél megkezdjék, minden törő munkás egynemű leveleket törjön, vagyis az alj leveleket más, a közép leveleket más, a sérült leveleket ismét más munkás tördelje, mi ha megtörténik, a következő munkálatok u. m. a fűzés, simítás és csomózás sokkal gyorsabban eszközölhetők s az is könnyen belátható, hogy a száron lévő levelek kevesebb nehézséggel szortírozhatók, mint ha egy összerakott nagy tömegből kell azokat szétválogatunk.

Ne engedjük törni a harmattól nedves dohányt, mert amugy is elég kiszáritandó vizet tartalmaz a dohánylevél, minek akadályoznánk még ezzel is a száradás processusát. A füllesztésnél is kár esnék a harmatosan összerakott dohánylevelekben, mert a levél rendszerint elütő feketés foltok volnának ennek mindenütt nyomai.

A füllesztést semmi estre sem szabad elmulasztani, mert ez a dohánylevelekre igen jótékony hatást gyakorol, általa a dohány elveszti nyersségét s így a fűzés és fölragasztásnál kevesebb sérülést fog szenvedni. Pedig tudjuk, hogy mily könnyen hasadozik fűzés közben a füllesztés által meg nem puhított dohány s mily károsodásnak van a termelő miatt kitéve, érdemes tehát arra törekednünk, hogy dohányosainkkal a füllesztést megkedveltessük. Az ezzel járó fáradságunk az anyag javulása folytán dusan megtérülend. Haszontöbbletet a költség vagy munka fokozása nélkül elérni nem lehet; tudjuk mi nagyon jól, hogy a dohányos idegenkedik a munkaszaporítástól, de midőn tapasztalás folytán már bebizonyult, hogy a füllesztés a dohánynak előnyére válik, ne kiméljük a dohányost, mert ha kiméljük, nem csak magunk károsodunk, de a dohányos is.

A letört dohány hazaszállítására szintén sok gondot fordítsunk, a szekerek belső oldalai megvizsgálandók, hogy nincsenek-e bennük kiálló szögek, melyek a fölrakott dohányt kilyukgathatnak, ne eszközöltessék addig a fölrakás, míg a szekér belső része ponyvával vagy hasurával beterítve nincs, a föl- és lerakást teljesítő munkások ne vegyenek egyszerre nagy mennyiségű dohányt a kezeikbe, mert így a nyers levelek igen könnyen megsérülnek, a dohány a szekérben úgy helyezendő el, hogy az erőteljes kocsivégégek a levelekben kárt ne tehessenek, lehetőleg olyan uton szállítsuk haza a dohányt, hol az a legkevesebb rázatásnak van kitéve, mert az ilyenkor is könnyen megsérülhet.

A zsinóron való száradás tökéletes természetesen csak akkor lehet, ha a dohánylevelek nem fekszenek egymásban, vagyis ha azok úgy vannak felfűzve, hogy hátlapjaikkal nézzenek egymásra. Ha a legczélsezerűbb, az exsiccatorokon való szárítási módot nem alkalmazzuk, legalább a föntemlített tonák-fűzést gyakoroljuk, de semmiesetre sem azon kezdetleges eljárást — mely mindenúmen még ki nem küszöböltetett — hol a levelek ellenkező oldalakkal fűzve egymasmellé, annyira összetapadnak, hogy közéjük a szárító levegő be nem hatolhat. Csak annyi levelet fűzünk egy zsinórra, hogy ezt a szárító rudakon kényelmesen megköthi lehessen, mert ha ehhez kevés zsinór hagyatik szabadon, akkor megkötéskor a dohány össze fog szorítani, sérüléseket szenved, de a száradás is tökéletlen lesz.

Ha a letört, de még füllesztetlen nyers dohányt éri az eső, nincs semmi aggodalomra okunk, van azonban, ha félig száradt dohányunk ázik kint a száritákon.

Ezért nagyon vigyázzunk, hogy a napon száradt dohányunk eső közeledtekor gyorsan földel alá kerüljön, de természetesen egy pillantás alatt mind be nem szállítható, ezért hogy hirtelen rámadt záporosok előtt dohányunkat megóvjuk, tartsunk készletben elegendő mennyiségű hasurákat, melyek aztán esőt igéző borulások alkalmával a száradó dohányra terítendők, így a legutóljára maradt porék is szárazon hordhatók a pajtába.

Jó, ha e czélből a pajták alsó része mindig üresen hagyatik, hova a kint száradó dohány esők alkalmával beagasztható. Adja is ten különben, hogy a napon szárításról nem sokára mint túlhaladt dologról beszéljünk.

Mesko Pál.

Dohánytermelési tapasztalatok.

(Befejező közlemény.)

A zsinóron és exsiccatoron szárított dohánynak szükségessé térfogat-nagysága.

A m. kir. dohányjövédéki központi igazgatóság felszólítására pontos megfigyeléseket tettünk, hogy a zsinóron és az exsiccatoron száradt dohánynak mekkora pajtaterület szükséges. Megfigyeléseink eredménye a következő:

A kérdés megoldására mindenekelőtt szükséges volt tudni, hogy mennyi dohány fér el egy zsinóron. Az akadémia dohánypajtájában a szakaszok 3^m hosszúak, ezért a zsinórok is 3^m-esek. Felfűzöttünk tehát nagyobb számú zsinórra különböző fajtájú dohányt és pedig részint oldalt, részint forgatva fűzve. A felfűzött dohányt a zsinóron magunk igazgattuk el, az oldalfűzöttek dohányleveleket oly közel hoztuk egymáshoz, amint azt a dohány egyáltalában megengedte; a forgatva fűzötteknél két dohány között kis ujjnyi vastagságú hézagot hagytunk. A levelek megszámlálásánál kitűnt, hogy az előzetesen keveset fonnyasztott dohánynál — soká fonnyasztani több ide nem tartozó okból nem tartottuk czélsezerűnek — oldalt fűzve átlag 10 levéllel fér kevesebb egy 3^m-es zsinórra, mint a forgatva fűzésnél. A levelek száma egy-egy zsinóron változik a dohány félesége szerint: minél nagyobb levélű a dohány, annál kevesebb fér egy zsinórra; így péld. a szamosháti és szuloki dohánnyal egy zsinórra átlag 150, a Grant-dohánnyal 155, a vörös muskotályból 170 fér egy zsinórra.

Az exsiccatorokon a dohánylevelek száma az exsiccator hosszától és a szegeknek egymástól való távolságától függ. A szegek rendszeren 2-5 % távolságra vannak egymástól, ennel közelebb venni nem czélsezerű. A lécz két végén 25—25 % hosszú darabot üresen kell hagyni, különben az ide-oda rakásnál a dohány megsérül. Egy 3^m hosszú léczben eszerint 200 szeg van, vagyis egy 3^m hosszú exsiccatorra 200 dohánylevelet lehet felaggatni.

Az elmondottakból már most önként következik, hogy ha a zsinóros dohányt összehasonlítjuk az exsiccatorossal, a térfogat-szükséglet tekintetében az arány változni fog a dohány nagysága szerint, mert minél nagyobb levélű a dohány, annál kevesebb fér el belőle egy zsinóron; minél kisebb, annál több. Az exsiccatorra csak az esetben agghathatunk több dohányt, ha a szegek 2-5 %-nál sürűbben helyeződnek el rajta, ami azonban — szerintünk — legfeljebb a kerti leveleknél volna megengedhető.

Meghatározva a dohánylevelek számát, azt állapítottuk meg, hogy egy bizonyos szélességben hány dohányszínór, illetve exsiccator fér el egymasmellé.

Három méter hosszúságban elfért a szamosháti dohánnyal közvetlen a felfűzés után:

az oldalfűzöttből	13 sor
a forgatva fűzöttből	10 "
az exsiccatorból	8 "

A dohány meglankadása után még mindenikhez két sort lehetett agghatni, anélkül, hogy a levegő szabad járása megakadályoztatott volna.

Ezen adatok birtokában már most könnyen ki lehetett számítani, hogy 1 q dohány mennyi helyet kíván.

Számos lemérés átlagából az tűnt ki, hogy 200 kiszáradt szamosháti levél átlag 1.3^{1/2}-ot nyom, 1 q dohánynak tehát 15.384, vagyis kerekszám 15.400 levél van.

A pajtában levő léczek, amelyekre az exsiccatorok, illetve kukák kerülnek, egymástól 60% távolságra vannak.

A közlő adatokból kitűnik, hogy 3m. hosszúságú, 3m. szélességű és 60% mélységű, vagyis 5,4^m³ térfogatban elfér:

friss állapotban	
forogtató fűző . . . 10 zsinór, á 150 = 1500 levél	
oldalt fűző . . . 12 " á 140 = 1680 "	
exsiccatoron . . . 8 lécz, á 200 = 1600 "	

meglankadva	
forogtató fűző . . . 12 zsinór, á 150 = 1800 levél	
oldalt fűző . . . 14 " á 140 = 1960 "	
exsiccatoron . . . 10 lécz, á 200 = 2000 "	

Egy métermázsa száradó dohány helyezésére szükségeltetik ezek szerint:

^m ³ terület	
oldalt fűző	42-1
forogtató fűző	46-2
exsiccatorra aggatva	41-5

Exsiccatort használva, eszerint tényleg kevesebb térre van szükség; de csakis akkor, ha az exsiccatorok pajtákbán a kereszttrudakat — amelyekre az exsiccatorok kerülnek — ugyanolyan távolságra vesszük, mint a zsinóros pajtában. A fenti számításban — úgy az egyik, mint a másik esetben — 60% távolság volt a számításnál fölülve. Csakhogy ha a zsinóros pajtában a vízszintes léczeknek 60% távolságra kell lenniük, hogy a dohány elférjen: akkor az exsiccatoros pajtában e távolságnak nagyobbnak — legalább 70%-nek — kell lennie; mert ha a dohány átlag 60% hosszú, akkor a felső sorban levő dohányok hegye éri az alatta levő dohányynak a tövét, ami zsinórokra fűzött dohányról nem baj; sőt ha úgy helyezzük el a zsinórokat, hogy a felső hegye az alsó sorok közé jut: akkor még 60%-nél hosszabb dohány is elférhet 60% távolságra léczeken. Egészen más az eset az exsiccatoroknál.

A vízszintes léczeknek az exsiccatoros pajtákbán oly távolságra kell lenniük egymástól, hogy a dohány az alatta levő sor exsiccatorát ne érje, mert különben a dohány hegye beleakad az exsiccator-szegekbe és összerongyolódik. Még könnyebben szakadokzik a sűrű állású exsiccatoros dohány az exsiccatorok leszedésénél, az összéb és széjjel tolásánál; ezért, ha a zsinóros pajtában 60% távolságra kell a vízszintes léczek venniük, az exsiccatorosban ugyanazon dohányfélére 70% távolságot kellend betartanunk. Ezt figyelembe véve, 1 q dohány exsiccatorra felagatva, a szárítás alkalmával 48^m³ területet kíván, vagyis 1,8^m³-rel többet, mint a zsinórra fűzött. Még egy körülményt kell föllemlitenünk: Exsiccatoros pajtában a szakaszok 3^m-nél szélesebbre nem vehetők, mert különben a léczek nagyon sokba kerülnek, a zsinóros pajtában azonban a szakaszok minden hátrány nélkül vehetők 4^m szélesre.

Az exsiccatoros pajtában tehát körülbelül ugyanannyi helyet kíván a dohány, mint a zsinórosban, inkább valamivel többet és semmiesetre sem kevesebbet; a pajta berendezése pedig — tekintve, hogy a szakaszokat rövidebbre kell venni — többre kerül, ha mindjárt ez a többlet nem is fog jelentékeny összeget kitenni.

Ha azonban térszükség tekintetében az exsiccator nincs is előnyben szemben a zsinórokkal, úgy ebből még korántsem következik, hogy a zsinór többet érne az exsiccatornál. Az exsiccatornak oly sok és lényeges előnye van szemben a zsinórral, hogy szükségtelen oly előnyöket tulajdonítani neki, amelyekkel nem bír, az ily dolog csak azt az ügynek; mert ha valaki, aki exsiccatorral próbált tesz s azt tapasztalja, hogy ennek bizony csak annyi vagy még több helyre van szüksége, mint a zsinórnak; könnyen arra a véleményre jut, hogy talán egyéb előnyei csak a teoriában vannak meg, amiből pedig csak az okszerű dohánytermelésnek van kára; mert hogy az exsiccator a jobb minőségű do-

hány előállítására hatalmas eszköz, az meggyőződésünk.

Legyen szabad ez okból az exsiccator azon előnyeit, amelyeket dohánytermelési, illetve szárítási kísérleteinknél tapasztaltunk, elmondanunk:

1. Az exsiccatorra aggatás sokkal szaporábban megy, mint a fűzés. Igaz, hogy az exsiccatorról nem lehet oly gyorsan leszedni a dohánnyt, mint a zsinórról, de ez a különbség sokkal kisebb, mint a fűzésnél mutatkozik.

2. Az exsiccator használatával sokkal kevesebb lesz a sérült levél, mint a zsinórok használatánál. A felfűzés maga, a zsinórok ide-oda vitele sok dohánylevél megrongyolását idézi elő, ami az exsiccator alkalmazásánál elmarad.

3. Az exsiccatoron a munkás nem rakhatja a dohánnyt a kelleténél sűrűbbre, ami a zsinóron könnyen előfordulhat.

4. Az exsiccatoron a dohány nem csúszhatik össze, kocsnység, megpenészedés tehát sokkal ritkábban, sőt alig fordul elő. Zsinóron a levelek egyenletes elosztása időt vesz igénybe, s ha mégoly egyformán osztatnak el a levelek, el nem kerülhet, hogy — különösen a középtájon — egyes levelek egymáshoz a kelleténél közelebb jussanak, aminek rothadás, penészedés, egyszóval a dohány elértéktelenedése a következménye.

5. Az exsiccatorra aggatott dohány főbordája könnyebben szárad, mint a forogtató vagy a közönséges módon fűzött dohány; époly könnyen, mint az oldalt fűzöttnél. Sokan az exsiccator hátrányát az hozzák fel, hogy a levelek betakarják a dohány bordáját s ezért az nem tud jól kiszáradni, ez azonban csak meg nem felelő aggatási módnál fordul elő; a munkásokat igen könnyű begyakorolni, hogy a dohánnyt oly módon rakják az exsiccatorra, miszerint minden egyes levél bordája kifelé álljon, látható legyen. Ez esetben a borda könnyen szárad.

A felsorolt előnyök, azt hisszük, elegendők annak bizonyítására, hogy az exsiccatorok alkalmazása a dohánytermelésben határozott haladást jelent.

Cserháti Sándor és Szilassy Zoltán.

A szuloki m. k. dohánybevéltő hivatal mintá utletvényéről.

A szuloki m. k. dohánybevéltő hivatalnál f. évben két dohánnyal tettett összehasonlított termelési kísérletek, és pedig 100 □' területen „General Grant” és ugyanolyan területen „pfalzi” fajjal.

A mint az eredmény mutatja, fent említett két faj közül a General Grant bizonyult be olyannak, mint a melynek az itteni éghajlati és talaj viszonyok megfelelnek.

Az e fajbéli magvak igen jól csiráltak és jól keltek, úgy hogy a 100 □' beültetéséhez elegendő volt 5 gm. elvetése.

A pfalzi magból ellenben két ízben és 15—15 gmot kellett elvetni, és mégis alig nyeretett annyi palánta mint amennyi nem 100, de 44 □' terület beültetéséhez szükséges.

A General Grant palánták kiültetése már április 30-án, a gyenge pfalzi palántáké azonban csak május 9-én volt megkezdhető.

A kiültetett General Grant palánták igen szépen fejlődtek — szebben a páros mint az egyenközü sorokban, míg a pfalzi növények elmaradtak, satnyák voltak, nem oly úde zöld színűek mint az előbbiek.

Az e vidéken termelt dohánynak betegsége az u. n. mozaik betegség íránt is, a pfalzi faj nagyobb inclinatíót tanúsított mint a General Grant; bár a mozaik — kis mértékben — ez utóbbin is mutatkozott, de csak a korábbi fejlődésű leveleken, míg a fiatalabb leveleket nem támadta meg.

Sokkal nagyobb mértékben lepte meg a mozaik betegség a pfalzi növényeket.

Ezeknél a kiültetés után rövid idő múlva. már mutatkozott e betegség; a leveleken halvány és sötétebb foltok keletkeztek, a halvány foltok később megsárgultak és jó részben kilyukadtak.

A levéltörés a minta ültetvényen — július hó vége felé vette kezdetét.

Itt is a „General Grant” hamarabb és jobban éret, tehát hamarabb is volt tölhető mint a „pfalzi”; ez utóbbi levelei körülömben már a mozaik folytán sem érhetnek teljesen meg.

A fűzésnek több fajtájával tételnek kísérletek, így zsinóron: színével, és forogtató és exsiccatoron.

Ez idő szerint úgy zsinórokra ritkán fűzött, mint az exsiccatorra aggatott levelek egyformán szépen szinesednek.

Szulok 1890. augusztus 25.

Reim Kálmán.

m. k. dohány bev. tiszt.

Néhány dohánnyal tett kísérleteim a budapesti zugligeti Fácán helyiségénél. — 1890.

Ez évben különböző kísérleteket tettem, dohánnyal elvetés, palánta nevelés és átültetéssel.

A mennyiben melegágygal nem rendelkeztem, csak cserepeket vettem el jó, televényű, das, gazdag föld vegyületben a magot. Kísérleteimet csirázatlan, száraz és kissé nedvesített magvakal eszközöltem.

Az elvetéshez három féle magot használtam. Tiszta zamosháti, Rózsa dohánnyt és General Grant magvakat, mindenik faj magból két féle képpen vettem.

Egy részét úgy, a mint az a termelőtől jött, a másik részét pedig ugyan azon magból általam igen gondosan megszórva és rostálva, egyik része áztatott 24 óráig trágya lében, a másik része egész szárazon mind a három faj dohánnyal; és a jelzett módon 20—20 szemet megolvastva vettem el cserepekben. A mag elvetését még városi lakásban, márczius 25-ikén tettem, a kikelés április második felében történt.

A rostálatlan magból kikelt 26—28 és 31 szál. A megszört és rostált magból 37, 39 és 46 szál, az áztatott mag 2—8 nappal előbb és üdebben kelt ki a másikonál.

Ugyan ilyen módon eszközöltem egy későbbi elvetési kísérletet, de egy hónappal később, mert egy vigyázatlan órában egy néhány gyermek összes, gyönyörű szépen sikerült palántámat csupa pajkoságból tönkre tette; és így kénytelen voltam április 25-ikén újabb elvetni egészen olyan minőség-, mennyiségben és alakban.

Ezen magvak valamivel hamarabb azaz rövidebb idő alatt keltek ki az elsőnél, különösen a trágyalében, kissé jobban áztatott magjaim. Ezek már május 18—20-ikán szépen ki voltak kelve. A kelés mennyiség ép olyan volt mint az első.

A rostálatlan magból kikelt egyes palánták igen véznák, satnyák, sápadtak, míg utóbbi majdnem mind egyforma szép üde volt és nagyon jól fejlődött.

Minthogy azonban csak hideg földben nevelődtek, lassan fejlődtek ki annyira, hogy állandó helyükre tehessen, és nem is számítottam már semmi eredményre.

Június 20-ikán piquiroztam őket más cserepbe, és csak július 8—10-kén tettem állandó helyükre. Összes ültetvényem állott 25 százból, ezen kívül nagyobb edénybe kiültettem 3 szálalt és így az összes palántáim 28 százból állottak.

A 25 százból álló telepemet egy felleg szakadás forma eső egy éjelen majdnem teljesen elsöpörte és nem maradt csak három szál, és így mai napon csupán 6 szál dohánnyal van.

Meg kell még jegyeznem azt is, hogy az elvetett mag közt volt olyan is, mely 8 éves volt és majdnem abban az arányban keltek azok is mint a friss magvak.

Mindenki láthatja, hogy az olyan dohány növénynél, melyet július 10-ikén ültetünk el, nagy reményt fűzni a sikerhez alig lehet.

Azért is figyelmemet inkább a rovar képződésre és annak lehető elpusztítására fordítottam.

A Fácán talajában található mindenféle rovarokat összeszedtem, dobozban tartottam és kezdtem az apró dohány-növényeket különböző szerekkel megöntözni, kénvirágot és petroleumot vegyítve, petroleum magában, Naphthalinport felolvasztva, szaruport méz-tejfel vegyítve, fahamból készült gyöngye lug, egy 10 rész petroleum vegyülettel keverve, bodzafa leveleinek főzetjét Naftalin vegyülettel.

Mindenze nevezett anyagokból igen kis mértékben, egy-egy szál palántára egy kis gyűszűnyi mennyiséget öntöttem; a szer a növényre semmi rossz befolyással nem látszott lenni, csupán a hamu lug tette kissé lankadtá a növényt, de a többinél egyet se vettem észre, hogy a növénynek megártott volna.

Most elkezdtem az általam összeszedett rovarokat a frissen megöntözött növények közelébe terelni.

De mily csodálatos látvány terült fel előttem.

A rovarok, melyek a meg nem öntözött részen csak lassan ballagtak, a midőn a frissen öntött szerekhez közeledtek, mint a villám úgy szaladtak minden ágyban és minden törékvésen és ösztönzésem őket oda terelni, haszaltan volt; csak egyedül a hangya volt az, a mely a friss öntözésen még inkább tartózkodott.

Ezen megfigyelésemnek célja volt meg tudni, vajjon azon szerek, melyeket a rovarvilág nem szeret, nem lehetnek-e azok ártalmára a dohánynövénynek? és arra az eredményre jöttem, hogy határozottan nem ártanak a növénynek, a rovar pedig meg nem közelíti az ilyen szerekkel ellátott növényeket.

És így ott, a hol a rovar még nem egészen lent a gyökérben tartózkodik, a nevezett szerek határozottan ajánlhatók.

Elképzelhető, hogy az annyi viszontagság után magmaradt 6 szál palántát kiváló gondban részesítem. A tövét gyakran megpiskálom és mindennap este-reggel megöntözöm. Azt a talajt, amelyben most van, nem lehet a kitünő talajokhoz számítani, levonva némi szerves voltát; hideg, agyagos, kavicsos vegyületből áll, de csak a rendkívüli gondos folytatn oly szép üde, teljesen zöld és egészen ép levellű, hogy csak ritkán látni nagy területeken ilyen. Levélzete kevés, mert összesen eddig 7—8 levele van, bugája most kezd képződni. Ezen dohányok teljs beérésére csak egy számított, ha szeptemberben szép száraz és meleg idő lesz, mert a hegyek közt a hőmérséklet már is leszállott.

Megmaradt néhány dohányszálam a faj jellegét igen szépen képviseli és mondhatom, hogy a szamosháti egész valódiságában eredeti alakjában látszik kifejlődni.

Hogy ezen néhány töke dohányon, melyek nem egészen kedvező éghajlat és talajban nevelődnek, mindezek dacára oly üdék, frissek, zöldek, teljesen ép levelek; az annak köszönhető, hogy gondosan miveltetnek, a miből én csak azon következtetést akarom levonni, hogy a rendes, jó kezelés mily csodákat tud mivelni a dohánytermelésnél.

Tudom, sokan ezen nevetni fognak és azt fogják mondani, könnyű 6 szál dohányt ápolni, de hogyan lehessen 20—25—50—100, de sőt több holdon ilyen gondozásban részesíteni a dohányt?

Az én feleletem erre az, hogy igen is, de sőt jobban is lehet kezelni, a mint én ezen néhány szálat itt kezelem. Természetes, hogy azt úgy, mint itt 2-szer napjában megöntözni nem lehet, de egyéb munkája, a mennyiben az ahoz való minden szükséglet, u. m. m-e

legágy, kitünő minőségű talaj és mivetés, meg van, de a mi fő, külön és czélhoz szükséges kertész is áll rendelkezésünkre, bizonyára, ha csak akarjuk, kitünőbb megmivetésben részesíthetjük.

Meg vagyok róla teljesen győződve, hogy itt ezen a talajon, ha nem részestül dohánynom jó gondozásban, hogy az teljesen elsárgult és semmivé lett volna.

Ha ültetvényemre kedvező időjárás lesz, meg fogom a virágot hagyni 3 tőknél és esetleg meg is hagyom azt teljesen érni, ha az időjárás abban nem fog meggátolni,

Daróczi Vilmos.

A hulladék-trágya értékesítése.

Miután a lapokban igen sokat irnak s híresztelik a műtrágya hasznát s beszéltem igen sok gazdával, ki különféle műtrágyát használt, érdekelt a dolog és alkalmazásuk felül eltanultam egyet-mást. A kivel csak e tárgyról beszéltem e tekintetben, mind egytől-egyig azt a földön elsórvra s alászántva vette alkalmazásába.

Én csak 800 holdon gazdálkodtam s miután elegendő istálló-trágyát bírok termelni, resteltem műtrágyáért a pénzt kiadni de kísérleteket mégis óhajtván eszközölni, következőleg jártam el.

Tavaszzal, midőn az idő annyira előrehaladt, hogy a föld teljesen felszáradt, a birkaistállók előtt, a merre a birkák kijárni szoktak, tisztán eltakarítottam mindent; a birkák a mint ki és behajtottak, hullaszta a trágyát, meglehetősen mennyiséget hagytak el e csapásokon. Összel összetakarítottam egyszersmind a marha-delelőkön összegyűlt s a nyár folyamán már megszáradt szarvasmarha-ganajt is s a legnehezebb hengeremmel porrá zuzattam a nap által teljesen megszáradt és így összegyűjtött birka- és marha-trágyát, hogy azután kézi rostan átrostáltassam. Ily módon körülbelül 100 pozsonyi mérő ily tiszta portrágyát nyertem.

Miután én azon eljárást, mely szerint a műtrágya egyenletesen szóratik a földre, nem látom a legczélyszerűbbnek (megjegyzem azonban, hogy ezen esetben csak azon műtrágyafajkra gondolok, melyeknél az én módomban szerint vagy ehhez hasonló módon készülnék) miért is a következő kísérletet tettem, vittem ki, még pedig a lehető legjobb sikerrel, a mennyiben minden egyéb vetés és gabonamnél már a kikelésnél meglátszott a különbség s a termésnél mind szemre, mind szálmára hálásnak is mutatkozott.

Összekevertem tudniillik két pozsonyi mérő portrágyával a vetendő gabonaméret (1.200 négyzetöglre számítva) s a sorvetőgépre bele tettem azon korongokat, melyeket a gyárakban a zab és búkkönyös zab vetéséhez kapni. Ez megtörténvén, addig váltottam kerekeket s addig állítottam a megszekrényt, míg ily összeállításban elvetette az 1.200 négyzetöglre összekevert trágyát s gabonát. Ezen állásban mentem azután a dűlőkre s vetettem el öszszel a búzát, tavasszal az árpat s répat.

Az én szerény nézetem az, hogy azon kereskedelmi trágyáknál (mint például a temesvári marha-trágyánál és a koncentrált sertés-trágyánál), melyeknél ezen eljárás eszközölhető, sokkal czélzerűbb azokat ily módon felhasználni, mert először is az elvetett mag közvetlen évei az egész mennyiség trágya hatását, másodszor pedig a trágya egyenlően kerül a földre s nem oly mélyen, mint szántás által e ez által sokkal gyorsabban oldódik!

Miután ezen portrágya elkészítése csekélységbe kerül s véleményem szerint ugyanazt mint a koncentrált marha-trágya, minden gazda maga készítheti el s ily módon a gazdaságban a különben kárba vésző trágyát kitünően értékesítheti.

Scheffer Reusó.

Mikor és mily mértékben kell a műtrágyákat használni?

A műtrágyák napról-napra nagyobb tért hódítanak a gazdaságban. Napról-napra általánosanabb lesz az a nézet, hogy a gazda földje jóvedelmezőségének emelésére a műtrágyákban nálunk is igen jó eszköz föltött rendelkezik. A műtrágyák az istállótrágya helyettesítésére, támogatására, megerősítésére, kiegészítésére ma már nemcsak külföldön, hanem hazánkban is több helyen nyerne alkalmazást. Ott, a hol a terméseredmények visszaesni kezdenek, a hol sok a könnyű gabona, a hol már fáradt a talaj, a hol kereskedelmi növények a talajt túlságosan igénybe veszik, a hol a növényt változtatni nem lehet és a földből évről-évre ugyanazon alkatrészek vonának el, mint az pl. a szőlő-, komlótermelésnél, rétek használatánál az eset, a műtrágyák nemcsak, hogy kitünő szolgálatot tesznek, hanem úgyszólván nélkülözhetetlenek és bizonyára nagyobb elterjedésnek is örvendenének, ha gazdaközönségünk jobban tájékozva volna az iránt, hogy a piacra kerülő különböző elnevezésekkel bíró műtrágyák közül melyik a legalkalmasabb a földje számára és mennyit kell belőle használnia, hogy kiadásainak látható eredménye legyen. E körülményre való tekintettel az alábbiakban rövid ismertetést adva a műtrágyáknak részletes ut-utatást igyekszünk adni az olvasónak a műtrágyák használatáról.

A műtrágyák használatán kitünő eszköz fáradt, növényi tápanyagokban szegény talajnak a növények által fölvehető anyagokkal való ellátására.

A műtrágyáknak nagy előnyük az, hogy bármikor lehet velük trágyázni és ennek következtében gyengén fejlődő terméseket is meg lehet erősíteni velük.

Földek, melyek távolságuknál vagy alkalmatlan fekvésüknél fogva a szállítási nehézségek miatt elhanyagoltatnak, műtrágyák segítségével könnyen a legjobb erőben tarthatók.

Ha az ember a vetésforgót egyik vagy másik olyan gazdasági növény előnyére, a melynek termelése jóvedelmezőbb, meg akarja változtatni, és e növényből a rendszerint többet akar termelni, műtrágyákat használva ezt könnyen keresztül viheti, a nélkül, hogy a termésben a legkisebb visszaesés is mutatkoznék.

A műtrágyák használatát mellett a gazda több és jobb istállótrágyát nyerhet, mert segítségével jobb tákarmányt, több szalmát képes termelni, minek következtében nagyobb marhaállományt is tarthat.

A földnek mély szántása, szorgalmas kapálás, a gyom kiirtása, a víz lecsapolása mind igen nagy értékben képesek a műtrágyák hatását emelni. Egy másik föltétel jó terméseredmények elérésére az is, hogy a műtrágyák megfelelő és nem túlságosan kis mennyiségekben használjuk, el nem vessz ugyan semmi sem és a föld mindent busz kamatokkal fizet vissza, a mit az első aratásra a növény nem vett föl, majd fölvevsi bizonyára a második aratásra, de kisebb mennyiségek alkalmazásánál csak ritka esetekben érhetünk el szembeszökő jó eredményt és ugyanazon munkával nagyobb mennyiségű műtrágyát is használhatunk.

A superphosphatok főleg phosphorsav tartalmok által hatnak; a phosphorsav nagy jelentőségű a növény tenyésztésére nézve és kiválólag a termés minőségét emeli. Ha a földben nincs elég phosphorsav, akkor nem teljes a gabonaszemképződés, kisebb a cukorrépa cukortartalma, a burgonya keményítő-tartalma, a széna, lóhere fehérnye tartalma. E körülményeknél fogva a superphosphatokat az összes műtrágyák közül a leginább szokás használni. Alkalmazhatók önállóan is, vagy más, nevezetesen lényeg és káliumtrágyákkal kapcsolatban. Megerősítik az istállótrágya hatását és együttesen, vagy váltakozva alkalmazva a földet a lehető legjobb erőben tartják.

A Thomas phosphat-liszt egy újabb, szintén phosphorsavat tartalmazó műtrágya. Mészszegény talajokat általa a phos-

phorsavon kívül megfelelő mennyiségű mészszelet is el lehet látni, tehát savanyu, nedves rétegre kiválólag alkalmas. Thomas-salakkal való trágyázás közben teljesen eltűnnek a savanyu fűvek és helyüket erős, édes takarmány váltja föl. A phosphorsavnak az ára az utóbbi években nagyot esett, mi nagyrészt annak is tulajdonítandó, hogy a Thomasphosphatot rendkívül olcsón lehet előállítani. E műtrágya egyenlő phosphorsavtartalom mellett jóval olcsóbb, mint a csontliszt és gyorsabban is hat, ha cat. holdanként 5—6 métermázsa kerül belőle a földre.

A Thomasphosphatot legjobb, ha alászántjuk. Réteken az év minden szakában alkalmazható; télen februártól márcziusig, nyáron pedig minden kaszálás után.

A Thomasphosphat mindenféle talajra alkalmas, nagy mértékű talajmennyiségben főleg mészszegény, agyag- és homokos talajokra nézve előnyös.

A Guano phosphorsavon kívül főleg lényegyt tartalmaz és ezért mindenütt előnnyel használható ott, a hol a föld fáradt, és gyorsabb vegetációra van szükség; így repce név, kender, árpa, komló szőlő, dohány, kerti növények termelésénél, különösen ha a növényeket hideg, humuszszegény talajon kell termelni. A guano főleg a növény szárainak és levélzetének a megerősítésére hat és épen azért, hogy a szemképződés vissza ne maradjon, rendszeres szuperphosphattal együttesen szokás alkalmazni.

A csontliszt lényeg és phosphorsavat tartalmaz. Nehezebben oldódik, mint a guano vagy a superphosphat és így hatása is lassabb; mintegy három évre van szükség, hogy alkatrészei teljesen érvényesülhessenek. Némelyek, hogy a bomlását gyorsítsák, rothadni hagyják. E czébből egyenlő mennyiségű fűrészporral összekeverve trágyával megátartják és laza földdel vagy gypsszel betakart halomba rakva állani hagyják 8—14 napig. A csontliszt a maggal egyidejűleg a földre hozva legelőnyösebben az őszi gabonánál alkalmazható. A téli nedvesség elősegíti a feloldását és ezzel egyidejűleg a hatását.

Míg a phosphorsav a legnagyobb mennyiségekben a magban jön elő, addig a káli a gyökerek, gumók és növényzárakra kápezi egyik alkatrészt. Vannak földek, melyekben a káli meglehetősen nagy mennyiségben fordul elő, a mészszelet és láptalajok azonban rendszeres kálijszegények és ezeknél a kálijműtrágyák superphosphattal használva mindig haszonnal járnak.

Több évi tapasztalatok után a műtrágyák használatára vonatkozólag a következő általános szabályokat lehet felállítani:

Rétekre a legalkalmasabb az egy rész superphosphat és egy rész káli magnesiából álló keverék. Ebből 3—4 mmázsa elégséges egy cat. holdra. A kiszórás késő őszzel, télen, vagy kora tavaszszal történhetik. A műtrágyát egyedül is el lehet szórni, vagy előbb egyenlő mennyiségű földdel, gypsszel vagy fűrészporral kell keverni. Czélzerű a műtrágyát akkor elszórni, mikor a réten vékony hóréteg fekszik; könnyebb és inkább ellenőrizhető ilyenkor az egyenletes szétszórás. Hóolvadás-kor feloldódik a műtrágya, benyomul a földre és már tavaszszal biztos és erős hatása van. E keveréknek a használatánál a természetesen a rét minősége szerint háromszorosan-négyszeresen emelhető. Egyidejűleg a takarmány tartalmasabb, táplálékosabb lesz, a sás, moha, savanyu fűvek helyett sűrű, a legjobb fű- és herefajokból álló gyeperitja be a rétet.

Ilyen trágyázásnál megtakarítja az ember az istállótrágya kihordását, szétosztását és a tőbit ezzel járó munkát és az istálló trágyát teljesen a szántóföldek erőbítésére fordíthatja, ezeknek inkább szükségük van a humusképző anyagokra, mint a rétegeknek.

Az összes gabonafajok nagyon hálásak a műtrágyákkal szemben. Műtrágya használata mellett a gabona mélyebb gyökert ver, erősebb lesz és nagyobb ellenálló képességgel bír egy az időváltozások mint a különböző

gyomok, betegségekkel szemben; hosszabb kálást nyer és a mag annyira teljesebb és nehezebb, hogy gyakran az egész termés vetőmagul használható. A szalma is hosszabbá, simábbá és fénylőbbé válik.

Buza, rozs, zab cat. holdanként 2 mmázsa mészszerphosphatból és 2 mmázsa guanóból álló keverék vagy fél mmázsa istálló trágya mellett 2 mmázsa mészszerphosphatot kell, hogy kapjon. A műtrágyát terjedelmesen hánnya a földszántó földre kell elhinteni és azután a meggal együtt kell elboronálni. Ujabb észleletek szerint még jobb, ha az ember a műtrágyát vetés előtt alszántja.

Árpát és őszi búzát holdanként 3—4 mmázsa, 4 rész mészszerphosphatból, egy rész Peru-guanóból és egy rész káli-magnesiából álló keverékkel szokás trágyázni.

Gyenge és visszamaradt vetések rövid idő alatt megerősödnek, ha tavaszszal holdanként 3 mmázsa, 2 rész mészszerphosphatból, egy rész Peru-guanóból és káli-magnesiából álló keverékkel trágyáztatnak. A műtrágya elhintését követő eső után egynehány nap alatt buja zöld színt nyer a sárgás, elhalt szin helyett a vetés.

Burgonyát holdanként 4 mmázsa, 2 rész mészszerphosphatból, 2 rész guanóból és egy rész káli magnesiából álló keverékkel szokás trágyázni. E keverékből az ültetés előtt mindenik fészkebe egy marokkal kell tenni. A műtrágyával trágyázott burgonya levélzetének sötét-zöld színe, gumóinak gazdag keményítő-tartalma és nagy száma által tűnik ki.

A cukor- vagy takarmányrépa műtrágyával a szokásosnál háromszor-négyszer nagyobb termést ad. A műtrágya egyszerűen a minőséget is emeli. Egy holdra 4 mmázsa, 4 rész mészszerphosphatból, egy rész Peru-guanóból és káli-magnesiából álló keverék bőven elégséges. Az ültetésnél vagy vetésnél mindenik fészkebe egy evőkanálnyit kell e keverékből adni. A műtrágyát az ember egy kis földdel befedi és ezután a rétegre helyezendő el a mag vagy a rásza. A műtrágyát különben elszórni és azután elboronálni is lehet.

Káposztát trágyázásánál éppen úgy kell eljárni mint a répánál.

A hűvelyes növények, borsó, lencse, paszuly trágyázására cat. holdanként 3 mmázsa mészszerphosphat és egy mmázsa káli-magnesiát szokás használni, mi a vetés előtt szórandó el és elboronálendő.

Len, kender cat. holdanként 3 mmázsa guanóval és 1 mmázsa háromszoros kálijóval trágyázandó.

A repce és mák azon növények közé tartoznak, melyek az erősen trágyázott földet szeretik és amelyekre a műtrágyák kiválóan hatnak. Magára rendszeren 4 mmázsat istállótrágyával együttesen pedig 2 mmázsat szokás a növényeknél alkalmazni egy oly műtrágyakeverékből, mely 2 rész mészszerphosphatból, 2 rész guanóból és egy rész káli magnesiából vagy 4 rész mészszerphosphatból, egy rész Peru-guanóból és káli-magnesiából áll. Használni szokás a Zörcz-féle keveréket is, mely egyenlő mennyiségű mészszerphosphatból, Peru-guanóból, csontlisztből és káli magnesiából áll. A műtrágyával trágyázott repcét megkimélik a rovarok, földi bolhák, csigák.

A komló t. mint olyan növény, melynek nagyon gyors vegetációra van szüksége, gazdagon el kell látnunk könnyen fölvehető növényi tápanyagokkal. Yelin Rudolf a reutlingeni hírnév műtrágyagyár tulajdonosa a komló trágyázására többféle keveréket állított össze. E keverékek közül a Nr. 1-2 rész mészszerphosphatból, egy rész Peru-guanóból és káli-magnesiából áll, a Nr. 2-nek pedig 4 rész mészszerphosphat, 1 rész Peru-guanó és káli-magnesia képezi az összetételt. Mindkét keverék nagyon alkalmasnak bizonyult a komló trágyázására is; egy cat. holdra 3—5 métermázsa kell belőlük a komlótók száma szerint. A műtrágyát rendszeren a metszés idején szokás használni, miközben az ember a műtrágyát a kevés földdel fedett komló körül a fölászott lyukba

szórja el; ügyelni kell azonban, hogy a művelet közben a metszési felületekre nehegy műtrágya kerüljön, mert maró hatásánál fogva kártékonyan hat. Mások a komlót az első kötözés és kapálás alkalmával szóták trágyázzni, némelyek pedig az őszi trágyázást kedvelik. Az eredmény azonban minden esetben úgy a minőség, mint a mennyiség tekintetében feltűnő és a munkát, költséget gazdagon viszatéríti.

A szőlőtermelés terén a műtrágyázás szintén igen jó eredményeket képes fölmutatni. Mintegy 4000 szőlőtővel beültetett területre 2—2,5 mmázsa műtrágyakeverék szokás használni. E keverék rendszeren 2 rész mészszerphosphatból, 1 rész Peru-guanóból és 1 rész káli-magnesiából áll. Minden tő körül az első kapálás előtt körülbelül 50—60 gramm műtrágyát kell elszórni és lehetőleg mélyen a gyökerek közelébe alákapálni. A műtrágya a szőlőnek nemcsak minőségét, mennyiségét emeli, hanem az érés idejét is két-három héttel előrehozza, és ennek következtében lehetővé teszi, hogy kevésbé kedvező években is jó és czukorgazdag termést nyerhessenek.

A gyümölcsfák körül, miután rendszeren kertekben és szántóföldekben állanak, sokan azt hiszik, hogy nem kell őket külön trágyázni. A tapasztalat azonban azt bizonyítja, hogy a trágyázás a gyümölcsöt nem hozó évek számát nemcsak jelentékeny mértékben alábbszállítja, hanem a gyümölcs teljességére is feltűnő mértékben hat. A műtrágyát legjobb folyadék alakjában alkalmazni. 4 rész mészszerphosphatból, 1 rész Peru-guanóból és 1 rész káli-magnesiából együttesen 50 kg 2—4 veder vízzel kell fölkeverni. Az így előkészített műtrágyából a fiatal fák körül assott árokba, vagy az idősebb fák közelében assott lyukakba a fák nagysága szerint egy-két sajtárral kell önteni és aztán a lyukakat, illetőleg az árkok földdel be kell takarni. E műveletnek késő ősztől kora tavaszszig kell megtörténni. Faiskolákra szárazon kell a műtrágyát elhinteni és alákapálni, minek rendszeren erős, egészséges hajtás a következménye.

A műtrágyák az erdőszetben is előnnyel használhatók, kimerült, természetlen talajon létrehozott faiskolák könnyen láthatók el általok növényi tápanyagokkal.

Talán fölösleges is mondanunk, hogy a műtrágyák elárúsításánál rendkívül sok visszaélés történhetik. Németországban már a legutolsó paraszt is csak olyan műtrágyát vesz, melynek tartalmáról nemcsak az eladó, hanem valamelyik vegyértelű állomás is magára vállalja a felelősséget. A gazda tehát, ha műtrágyát vesz, elemeztesse meg, vagy pedig olyan tekintélyes czégekhez forduljon, melyekről föl sem tehető, hogy semmitő port adjon el műtrágya helyett. Egy ilyen általános ismert czég Yelin Rudolf Reutlingenben. A reutlingeni műtrágyagyár minden műtrágyáért felelősséget vállal és ha azok phosphorsav, lényeg vagy kálijartalma $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ % -nál kisebb, mint a mekkora állítólagos tartalommal a gyár az illető trágyát eladta, a gyár a hiányt szó nélkül fedezi.

VEGYESEK.

— A régi termelők kötelesek-e már az 1891. évre simítóházat előállítani és pajtákát átalakítani? Ezen kérdés iránt több dohányszermelő kétségben van még, miért is a helyzet tisztázása végett jónak látjuk a következőket közölni: A pénzügyminiszter ur Ó nagyméltósága, tekintettel különböző körülményekre, a mult évben kegyesen megengedte volt a régi dohányszermelőknek, hogy a pajták átalakítása és a simító helyiségek előállítása — úgy, a mint azt az 1887. évi XLIV. t.-cz. rendeli, — rájuk nézve egy évvel elhalasztassék. Azonban

